

Jaroslav Hašek

Povídky

FRAGMENT

Povídky

také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.fragment.cz

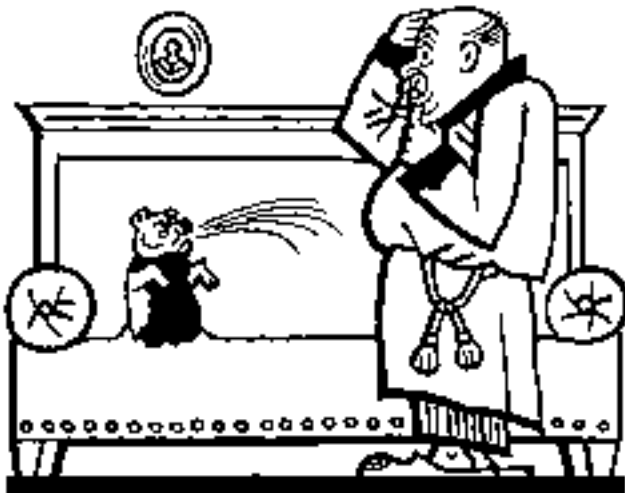
Doporučujeme další naše e-knihy:
Jaroslav Hašek – Humoresky
Jan Neruda – Povídky malostranské

Jaroslav Hašek
Povídky – e-kniha
Copyright © Fragment, 2010

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

Obsah

Aféra s křečkem	3
Badatelé neznáma	13
Běh života	19
Dědictví po Františku Šafránkovi	25
Hodina pravopisu	29
Jak se Baluška naučil lhát	32
Malý kouzelník	37
Na výstavě psů	45
O domýšlivém kocouru Bobešovi	49
Objevení severní točny	54
Osudy pana Hurta	60
Pomsta je sladká	64
Román novofoundláka Oglu	68
Spravedlnost zvítězí	76
Školní výlet	81
Terciánská vzpoura	87
Útrapy vychovatele	93
Vařím si vejce naměkko	99
Vojenský pes pana hejtmana	102
Z praktického života	106

Aféra s křečkem

V ranním vydání denního listu objevil se tento inzerát. Nebyl příliš velký, ale vyzníval z něho jakýsi výkřik zoufalství:

Prodám okamžitě živého křečka
neb vyměním za cokoliv.
Praha III, Plaská,
II. posch., 4. dveře vlevo.

Čtenáři přecházeli tento inzerát bez zájmu, jedině Honzátko, sekundán, který měl dnes školu až od devíti, mohl nechat na tomto inzerátu oči. Byl v bytě sám. Otec odešel do úřadu, matka šla s jeho sestrou Emou obstarat nějaké poslední věci k svatbě, neboť Ema se bude pozítří vdávat. Služka využila pak té příležitosti a odběhla navštívit svého milence někam do zámečnické dílny v Karlíně a řekla Honzátkovi, aby nezapomněl dobře zamknout předsíň a dát klíč k domovníkovům. Přitom mu řekla „Bohouš-

ku“ a pohladila ho po vlasech. Oba spolu drželi, neboť byli v domácnosti nejpronásledovanějšími tvory.

Neměla-li některý den Anna svou aféru, měl ji jistě Bohoušek a naopak. Proto se také podporovali navzájem.

„A co mám říci, Anno, kdyby se matka náhodou dřív vrátila?“

„Že mně přijela teta z Modřic.“

„Dobrá,“ řekl vážně Honzátko a ujal se panství v bytě. Lehl si do houpací židle a četl noviny, až přišel na inzerát o křečkovi.

Honzátkovi zasvítily oči. Byl jako všichni sekundáni povahy příliš romantické, aby ho nenadchl živý křeček. Přál si již odedávna mít nějaké zvíře doma. Snil o velkých výpravách do Indie za mladými tygry, snil o velkém berberském lvu, který by poslouchal jen jeho, spal by v sestřině posteli (beztoho bude teď prázdná, když se ta ženská vdá) a sežral by na jeho pokyn třídního profesora i se zápisníkem. Také se mu někdy zdávalo, že má doma v neckách ochočeného mrože, takže není nikdy prádlo a s ním spojené dva hrůzné pro něho dodatky: pražená kmínová polévka a pražená krupičná kaše.

Také míval sny, že má ochočeného mladého slona v jejich kůlně, a ten slon že koná různé domácí práce, které dosud musil konat on, jako chodit otci pro noviny nebo pro tabák a sestře pro noty a dopisní papíry (dokud ještě psávala nabídnutí k sňatku).

Nyní se tedy jeho ideály naplňují. Skleslo to sice z tygra na křečka, ale je jistá věc, že toho křečka bude mít. Což není u nich v domácnosti dost věcí a předmětů, které lze za křečka vyměnit?

Nemá jeho sestra v prádelníku zcela slušnou výbavu, krásně včera přepočítanou a krásně svázanou modrými hedvábnými stužkami? Když z těch balíčků vytáhne po nějakém kuse a vše zas uvede do pořádku, přijde na to někdo? Cožpak si ta ochechule (Ema) navlíkne všechno na sebe? A nemá otec v psacím stole pěknou sbírku starodávných penízů? Není zde v bytě vůbec tolik božího požehnání, že by za to člověk mohl vyměnit třeba 300 křečků?

Honzátko přikročil k činu. Předně šlo mu o to, dostat se do

prádelníku na výbavu. To bylo trochu komplikované, ale Honzátko znal z paměti bez pomoci mnemotechniky, kde je ukryt klíček od malé skříňky vykládané karlovarským kamenem. Skříňka ležela v pokoji na skříni u dveří. Když tu skříňku Honzátko otevřel, našel uvnitř klíč od druhé skříně v ložnici. V té vlevo, pod bílými rukavicemi, byl konečně klíč od prádelníku s výbavou.

Honzátko vytáhl z jedné skupiny dva páry roztomilých dámských kalhotek, dále z jiného balíku jeden noční kabátek a uvedl vše opět do pořádku. Klíč dal opět na své místo a s neobyčejnou jistotou, podporovanou starou praxí, kdy chořoval před Ježíškem do prádelníku na datle a cukroví, ukončil svou výpravu v kuchyni tím, že vložil klíček od malé skříňky do chlebovníku.

Pak se vloupal otcí do psacího stolu.

To byla již lehčí práce, neboť otec s velkou lehkomyšlností, jak si Honzátko pomyslel, ukrýval klíč od psacího stolu přímo na něm, a to pod starými hodinami s alabastrovými sloupky.

Dostal se tedy pohodlně otcí na sbírku starých mincí a vzal odtamtud jeden velký mariánský tolar, jichž tam bylo několik, a spokojil se tím. Zamkl psací stůl, klíč dal opět na své místo a počal vybírat ze svých zábavných knih, co by ještě ze svého na toho křečka přidal, aby také on nesl náklady spojené s tím krásným podnikem. Vybral knihu Hrdinný kapitán Korkorán. Byla nejzachovalejší z jeho knih, neboť tam scházelo jenom 24 stránek.

Nato sedl si k psacímu stolu a napsal na čtvrtku papíru: *Omluvenka. Stvrzuji tímto, že můj syn Bohuslav Honzátko nemohl se zúčastniti dnes pro bolení břicha dopoledního vyučování, a prosím, aby mu ty hodiny byly omluveny. Václav Honzátko.*

Během dvou let podařilo se po dlouhé praxi Honzátkovi napodobit velmi dokonale podpis otcův. Omluvenku uschoval do čítanky na odpůldne, udělal z lupy z prádelníku balíček, vzal knihy pod paži a odešel z domova, když dal domovníkovi klíč od před-síně pro Annu.

Knihy zanechal v druhé ulici u kupce s dodatkem, že si pro ně přijde, až půjde ze školy, a jediň vzal si s sebou z nich rostlino-

pis, který zanesl k antikváři, aby měl nějaké hotové peníze na svou výpravu do Plaské ulice.

Našel to lehce podle inzerátu a byl přijat párkem starších manželů, vyhlížejících neobyčejně ustaraně.

Když jim vysvětlil, že přichází pro křečka, za kterého hodlá vyměnit tyto užitečné předměty: pár dámských kalhot, noční kabátek, mariánský tolar a knihu Hrdinný kapitán Korkorán, vyjasnily se tváře manželů. Vedli ho dál a počali mu vykládat podivnou historii, z které Honzátko vyrozuměl, že se k nim přistěhoval před čtrnácti dny podivný pán s křečkem, který prohlásil, že vynášel zvláštní přípravek, který, podává-li se hlodavcům, zamezí u nich zimní spánek.

„Hodlám,“ povídal ten pán, „zkusit to na tomto křečkovi. Podaří-li se mně nyní, kdy má upadnout to zvíře v zimní spánek, udržet ho čilým, bude to mít dalekosáhlé následky, neboť pak bude rozluštěn princip, jak lze učinit křečky neškodnými. Nebudou-li spát, nebudou také žít tak dlouho, takže nedočkají se třetí sklizně, aby ukradli obilí.“

„Pán ten,“ vyprávěl starý pán Honzátkovi, „chtěl o tom napsat knihu a dělal také pokusy s křečkem, kterého měl ve velké bedně. Dával mu svůj přípravek do pitné vody, a křeček byl skutečně velmi čilý. Měl ten preparát v láhvi od koňaku. Jednou jsem se omylem z láhve napil a nemohl jsem spát pět nocí. Pak si pro toho pána přijeli jeho příbuzní. Říkali, že už ho to drží pět let a že jeden lékař říkal, že mu snad pomohou sněhové koupele. Tak si ho odvezli někam do hor a křečka nám zde nechali.“

Je to velmi roztomilé zvířátko, neobyčejně přítulné,“ mluvil dále, jako by četl z knihy, jak si patrně již zvykl, když ho všude usilovně nabízel, „dáme vám na něj starý pytel od brambor.“

Neobyčejně přítulné a roztomilé zvířátko prskalo tak strašně, když na ně hodili pytel, že romantický Honzátko se domníval, že je v zemi šelem. Když pak později kráčel po ulici s pytlem, ve kterém sebou zmítal stále čilý křeček, představoval si, že je známý krotitel tygrů Rauahu Babura z Bombaje.

Bylo ještě málo hodin, než aby se mohl vrátit domů jako ze školy, proto hleděl nakoupit ještě nějaké zásoby pro křečka.

U ptáčníka mu koupil za všechny peníze, které dostal za přírodopis, zrní. Nebylo to mnoho za těch 70 hal. Malý pytlík. A tu teprve Honzátko pocítil, že bere na sebe vážnou povinnost. Snad se naučí žrát něco jiného, vždyť tohle sežere najednou.

A pak, když se blížili k domovu, ještě něco ho znepokojovalo. Což jestli ho vyhodí i s křečkem? Jak to vysvětlí, kde k němu přišel? Jakou lež si vymyslí? Šlo to však docela hladce. Hromadil lež na lež. Křeček, kterého přinesl domů, patří gymnáziu a je určen pro přírodopisné sbírky. On, Honzátko, byl vyzván panem profesorem Bernáškem z přírodopisu, aby zatím křečka doma opatroval přes zimu, než mu naroste jiná srst a než se mu kožich vybarví. Pak bude vycpán. Bylo to tedy v pořádku. Jen mu nevěřili, že byl vyzván, nýbrž se dobrovolně přihlásil.

Pro křečka vyprázdnili jednu bednu z půdy, dali ho do před síně a celá rodina žila pod dojmem, že si aspoň udělá hoch dobré oko u pana profesora, což beztoho nutně potřebuje při své známé pilnosti. Možná také říci, že se křeček jako majetek ústavu těšil po několik hodin jisté úctě. Pak se však objevilo, že rozšiřuje divný zápach.

Poněvadž měl přijít ženich, nalila Ema na křečka půl lahvičky fialkové voňavky, načež křeček skromně zalezl do kouta bedny, kde počal protivně mlaskat a cpát si torby zrním, které mu tam hodil Honzátko.

Po obědě šel Honzátko do školy, otec do kanceláře a matka se šťastnými snoubenci něco nakoupit. Služka šla zas za milencem do Karlína. Když se opět rodina shromáždila, shledala, že křeček se dostal z bedny a že si vedle v pokoji našel místo k dalšímu pobytu.

Tím místem byla pohovka. Nad pohovkou totiž visel obraz krajiny. Bohaté lány obilí vinuly se do nedozírna na obraze, a křeček se tedy přistěhoval pod to boží požehnání. Kromě oficiálního vchodu do svého pelechu udělal si ještě dva východy z nouze, jeden po straně a druhý přímo vedoucí na povrch pohovky. Také bylo zjištěno, že přenesl z bedny všechno zrní do svého nového pelechu. Jakmile se někdo přiblížil k pohovce o něco blí-

že, ozvalo se z nitra hrozné prskání. Pochopili, že křeček nehodlá tak lehce opustit své sídlo.

„To nám gymnázium poslalo pěknou potvoru na krk,“ řekla paní Honzátková.

Ema soudila, že křečka vypudí tím, že se jeho pelech zatopí. To bylo odmítnuto, poněvadž by se prý tím zkazila plyšová pohovka. Jako by šlo ještě něco zkazit na tom ze všech stran provrzaném předmětu, z jehož hloubi neustále bylo slyšet prskání. Honzátko, na kterého se zatím sypaly výčitky, jako by on sám si udělal pelech v pohovce, přinesl přírodopis živočišstva, zdali tam není nic o tom, jak se vypuzují křečkové z pohovky. Případ takový nebyl znám ani Brehmovi, jen Honzátko přečetl nahlas z přírodopisu, že křeček, je-li napaden, brání se udatně.

Ema s matkou ustoupily tedy do kuchyně, kde se radily s Annou o dalších opatřeních. Anna radila křečka vykourit. Ucpat východy z nouze papírem politým petrolejem a zapálit. Tato šílená myšlenka byla zamítnuta a usneseno vyčkat příchodu hlavy rodiny. Pan Honzátko ukázal se však být stejně bezhlavým. Chvilí se na to díval, jak křeček ostentativně vykukuje občas z pohovky a drže prská, pak dal pohlavek synovi, všem sprostě vynadal, oblékl se a kvapně odešel do jedné vinárny, kde po čtvrté čtvrtce započal s neznámým pánem rozhovor:

„Tak vám mně syn, sekundán, nasadil do pohovky...“

„To já znám,“ řekl oslovený, „štěnice jsou neřád. Někdo je přinese ze školy...“

„To já nemyslím,“ přerušil ho pan Honzátko, „můj syn mně nasadil do pohovky křečka.“

„Netahejte nás za nos,“ řekl pán, který patrně byl velmi nervózní a léčil svou nervózu v tiché vinárně.

„Co si už dnes lidé nevymýšlejí,“ bručel odsedávaje, „vypadám tak hloupě?“

„Nikoliv, vašnosti,“ řekl ochotný vinárník, mysle, že jemu platí ta otázka.

Nervózní pán zaplatil a odešel.

Podivný člověk, pomyslel si pan Honzátko, chci mu vyložit upřímně, jak je to s tím křečkem, a zeptat se ho na radu, a chlapík

se urazí. Pan Honzátko zahloubal se do svých myšlenek, a když pil šestou čtvrtku, shledával úplně jasným, že křečkové zdržují se od případu k případu v pohovkách pořádných rodin.

Kolem půl desáté hodiny večerní vykládal nějaké společnosti o celé události tak spleteným způsobem, že to vyznívalo v tom smyslu, jako by toho křečka dostal do pohovky na základě nařízení zemské školní rady.

Další průběh událostí byl zahalen trochu v temno. Pamatoval se na to nejasně, že se vedl po vinohradských ulicích v noci s nějakým pánem z té společnosti, který o sobě říkal, že má obchod se zvířaty. Skutečně také octli se před nějakým krámem, který ten pán otevřel.

Jisto bylo, že když se pan Honzátko ráno probudil, našel na svém nočním stolku větší bedničku, ve které něco pískalo. Pomalu se mu vybavovalo, že tu bedničku přinesl si z onoho krámu při své noční návštěvě. Když ji otevřel, díval se na něho párek bílých zvířátek s červenýma očkami.

„Prokristapána, co je to za potvůrky?“ vzdychl pan Honzátko a počal usilovně přemýšlet. Už je tomu tak. Pamatuje se, že v debatě, která se v té vinárně rozpředla o křečkovi, zapřísahal se pán, od kterého je přinesl, že nejlépe vypudí se křeček pomocí fretek. Jsou to tedy fretky. Těch se přece používá proti všem škůdcům polí. Pustí se do díry a vyženou zvíře na povrch. Když je tedy nasadí do pohovky, bude aféra s křečkem rozluštěna.

Sdělil svůj názor rodině. Opatrně po snídani pustili fretky do pohovky a očekávali výsledek. Z vnitra pohovky ozývalo se zprvu prskání a pískání a pak jakési mručení, ale přátelské. Za chvíli objevily se hlavičky fretek, aby zmizely rychle, pak vykoukl křeček. Díval se posupně na rodinu pana Honzátka, zaprskal opovržlivě a opět se ukryl. Mladý Honzátko přiblížil se k otvoru a opatrně nahlédl dovnitř.

„Fretky,“ oznámil výsledek svého pátrání, „lížou křečka na hlavě.“

Byla to smutná pravda. Spřátelily se s křečkem a líbilo se jim v novém doupěti, jak náleží. Honzátko zatím přinesl Brehma

a přečetl k zármutku všech, že se fretky v zajetí silně rozmnožují. Nebožtík Brehm musel mít patrně s fretkami smutné zkušenosti, neboť napsal, že vyzozoroval z vlastní zkušenosti, že fretky nenesou zápach morčat.

Pan Honzátko počal se spěšně oblékat.

„Kam běžíš?“ otázala se nesměle paní Honzátková.

„Pro morčata,“ odpověděl důrazně a dveře se za ním zavřely se smutným, beznadějným zaskřípáním.

Morčata, která po hodině přinesl domů v počtu tří, byly skvostně páchnoucí exempláře, zcela podle přání pana Honzátka, který u ptáčníka prosil, aby mu vybrali nejsmradlavější zvířata.

Mezitím dostavil se také ženich, který ukázal se být babou. Prohlásil, že se bojí morčat, a nedal se pohnout, aby je vecpal prokousaným otvorem do pohovky. Vycítoval, že ho chtějí obětovat. Konečně si dal říci a se slovy „oni mě pokoušou“ chytil jedno morče z proutěného košíku. A nemýlil se. Zakouslo se mu do ruky a nyní hnali všichni ke košíku nejmladšího člena rodiny. Ukázal se být hrdinou. Řval sice přitom strašně, ale přece konečně podařilo se mu všechna morčata, zuřivě se bránící, vecpat do pohovky.

Ženich zatím soustrastně se díval po panu Honzátkovi a myslel si, že to s ním není v pořádku, když pěstuje tak podivný sport. Nevím, mají-li morčata smysl pro lítost. Mají-li jej, tu jistě litovala toho, jak se nešlechtně zachovala ke svým dobrodincům. Vždyť je tak útulně v jejich novém doupěti! Pěkná, pestrá, slušná společnost a pak, kam se podíváš, všude dokola plno mořské trávy, kterou je pohovka vycpána po stranách.

Je známo, že morčata žerou všechno. Měl jsem morče, které za mé dvoudenní nepřítomnosti sežralo album s fotografiemi a všechny ty milé obličejí mých příbuzných proměnilo v hromady černých kuliček. Ukázalo se též, že se Brehm velice zmýlil, alespoň v případě pohovky rodiny Honzátkovy. Fretky snesly velmi dobře zápach morčat a neopouštěly svého úkrytu. Křeček je obětavě zahřívá a morčata přitulila se